

Uit het parochiearchief...de jaren 1870 en 1871.

10 april 1870:

Op heden overleed alhier de Weleerwaarde heer **Theodorus Stoek**, sinds 1824 pastoor dezer gemeente.

25 mei 1870:

Tot zijn opvolger ben ik **Joannes Baptista Canters**, tot dusver pastoor te Krommenie, benoemd door de Hoogerwaarde heer Henricus van Beek, vicaris generaal van het Bisdom, in afwezigheid van Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid de Bisschop van Haarlem, Petrus Wilmer, destijds te Rome vertoevend ter oorzake van het Vatikaanse Concilie. De 1e juni alhier aangekomen, en de derde in forma geïnstalleerd door de Zeereerwaarde heer C.J.M. Bottemanne, deken en pastoor te Soeterwoude, heb ik de vijfde op het Pinksterfeest mijn eerste toespraak gehouden tot mijn nieuwe gemeente.

Bouw ener nieuwe parochiekerk en pastorie.

Reeds vóór mijn komst in deze gemeente was het van algemene bekendheid dat te Stompwijk moest gebouwd worden. De toestand van kerk en pastorie was erbarmelijk, zodanig wel, dat ik nauwelijks enige weken hier aanwezig, mij verplicht zag, deze gewichtige onderneming op touw te zetten en op de preekstoel de gemeente er over te onderhouden. Mijn woord was goed zaad in goede aarde en mijn beroep op medewerking en de beurzen der gemeentenaren ondervond zo gunstig onthaal, dat ik al dadelijk op ernstige wijze aan het bouwen althans ener nieuwe kerk en wel ene degelijke, durfde denken.

Met de architect E.J. Margry van Rotterdam in overleg getreden, zag ik mij in staat gesteld om reeds 30 november 1870 plannen, bestek en begroting ook der geldmiddelen ter goedkeuring naar Haarlem op te zenden. Waarop de 20e de bisschoppelijke machtiging volgde, om onverwijld te beginnen aan een noodkerk en het slopen van het oude kerkgebouw.

19 maart 1871:

Laatste gezongen Dienst in de oude kerk op de feestdag van de Heilige Joseph, die dit jaar voor het eerst als "Patronus Ecclesiae Catholicae" werd vereerd. (19 maart werd gevierd als zondag)

28 maart 1871:

Laatste Heilige Dienst in de oude kerk, zijnde een Requiem voor Pastoor Theodorus Stoek R.I.P. (Requiescat in Pace = hij ruste in vrede)

31 maart 1871:

"Festum septem dolorum B.M.V = Beata Maria Virgo, de Gelukzalige Maagd Maria (Feest van de Zeven Smarten van Maria) in de noodkerk gezongen onder begeleiding van hetzelfde orgel, dat op 19 maart laatstleden nog in de oude kerk was bespeeld. De noodkerk is van hout gebouwd door P. Hazenberg van Krommenie, aangenomen voor 2500 gulden.

10 april 1871:

Tweede Paasdag. Hevige opschudding in de noodkerk na de Hoogdienst ter oorzake van het verhuren van al de mannenplaatsen in dezelve. Aanvankelijk liet het zich aanzien, dat tengevolge daarvan de zaak van de kerkbouw gevoelige schade zou lijden door het inhouden van veler vrijwillige bijdragen. Doch door geduld en stilzwijgen is de zaak gesust en in vergetelheid geraakt, zodat behoudens een paar uitzonderingen, niemand uit dien hoofde in gebreke is gebleven zijn toegezegde bijdrage te storten.

10 augustus 1871:

Aanvraag van het Kerkbestuur bij de Bisschop om, in afwachting dat de plannen der nieuwe kerk zullen gewijzigd worden, reeds nu onverwijld met het leggen van de fundamenten te mogen beginnen en zulks wel voor eigen rekening zonder openbare aanbesteding, waarop fiat de 12e augustus.

6 september 1871:

Eerste paal ingehheid onder de ingang van de toren met een stoomhei.

5 oktober 1871:

Eerste steen der fundamenten gelegd door pastoor Joannes Canters onder de noordwestelijke contrefort van de toren.

28 oktober 1871:

Eindelijk definitieve goedkeuring der bouwplannen door de Bisschop. "Deo gratias".

28 november 1871:

Openbare aanbesteding van de bovenbouw der kerk in "Het Blesse Paard" alhier. Ingekomen twee inschrijvingsbiljetten. Een van P. Hazenberg te Krommenie voor de som van f. 41.091,-- en een van W. Westerhof te Schermerhorn voor de som van f. 39.978,-- aan wie het werk is gegund. De gezamenlijke begroting van de architect (met inbegrip van de fundamente) bedroeg de som van f. 52.532,12. De fundamente hebben gekost f. 11.255,685 daaronder meegerekend ene som van f. 762,125 voor 152.425 oude stenen van de oude kerk afkomstig.

14 december 1871:

Laatste paal ingehaid. In het geheel zijn 434 palen geslagen, alle een lengte hebbende van 16 meter. Daarvoor zijn gebruikt twee stoomheien van de heer J. de Brei te Rotterdam, welke het werk had aangenomen voor twaalf gulden per paal.

19 maart 1872:

Zegening van de eerste steen ("Lapis Primarius") van de bovenbouw der kerk, door de Zeereerwaarde heer C.J.M. Bottemanne, deken en pastoor te Soeterwoude, daartoe gevolmachtigd door de Bisschop van Haarlem.

Na de Zeereerwaarde heer deken heeft de eerste steen gelegd Jacobus van Santen Janszn (grootvader van Jacques, Leo en Kees van Santen), oud één jaar, namens wie daarvoor is geofferd 125 gulden. Vervolgens hebben nog veel anderen een steen gelegd. De gezamenlijke offers bij die gelegenheid bedroegen ruim elf honderd guldens. Met deze datum heeft het metselwerk van de bovenbouw een aanvang genomen.

2 oktober 1872:

Visitatie der parochie door bovengenoemde deken.

25 december 1872:

In de Kerstnacht voor het eerst wederom de klok geluid in de nieuwe toren.

17 maart 1873:

De kerk ingezegend door de Zeereerwaarde heer deken C.J.M. Bottemanne, daartoe gevolmachtigd door de Bisschop van Haarlem.

18 maart 1873:

Oplevering der kerk door de aannemer, welke zaak tot aller genoegen heeft plaatsgehad.

19 maart 1873:

Eerste Mis in de nieuwe kerk gezongen door pastoor Joannes Canters, welke daarna de eerste steen legde van de nieuwe pastorie.

17 juni 1873:

Plechtige viering van het vijf en twintig jarig Priesterfeest van pastoor Canters, waarbij de feestrede werd gehouden door de Weleerwaarde heer Jos J. van der Horst, pastoor te Zaandam. Aan de feestvierende herder werd bij deze gelegenheid door de gezamenlijke gemeentenaren het nieuwe hoofdaltaar ten geschenke aangeboden, hetwelk vier duizend gulden heeft gekost, terwijl de feesteling van zijn kant twee nieuwe biechtstoelen schonk.

1 oktober 1873:

Visitatie der parochie door bovengenoemde deken. In het begin van oktober zijn wij begonnen de nieuwe pastorie in gebruik te nemen, waarin wij op 16 oktober voor het eerst gedineerd hebben.

21 februari 1874:

Op heden werd in deze parochie een Heilige Missie geopend door de paters Redemptoristen Koemans en Jansen, voor het biechthoren bijgestaan door pater Vogels. De Eerwaarde missionarissen zagen hun arbeid met de heerlijkste vruchten van zaligheid bekroond. Bij het sluiten der Missie, welke op 3 maart plaats had, werd het nieuwe Missiekruis achter in de kerk geplaatst. Bij de vorige Missie in 1858 door dezelfde pater Koemans alhier afgegeven, was het Missiekruis op het kerkhof geplant.

mei 1874:

In de loop van de zomer dit jaar is de nieuwe kosterwoning gebouwd geworden door Jan Peters voor ongeveer

twee duizend gulden.

1877:

In de loop van dit jaar zijn gemetselde gewelven aangebracht onder de vloer der kerk, teneinde de voortdurende verzakking van de vloer te verhinderen. De gezamenlijke onkosten hiervan en van nog enige andere werkzaamheden hebben bedragen de som van f. 1.703,62 waarvan een gedeelte is gebracht op de rekening van het volgend dienstjaar.

Heden heeft op de kerkwerf alhier voor de eerste keer een verkoping plaats gehad van lammeren, welke vanaf verleden voorjaar door de gemeentenaren ten behoeve der kerk waren geweid geworden, teneinde uit de voordelen daarvan doopvont, preekstoel, communiebank en verdere kerkmeubelen en sieraden aan te schaffen. Het batig saldo hiervan, met inbegrip der geldelijke offers van anderen, bedroeg f. 1.108,50.

9 oktober 1877:

Heden viert geheel Stompwijk feest. De Eerwaarde heer **Andreas van Rijn**, onlangs in de kathedrale kerk van Haarlem tot priester gewijd en naar mensenheugenis **de eerste priester uit Stompwijk** voortgekomen, draagt in onze parochiekerk tot onuitsprekelijke vreugde en geluk van zijn dierbare ouders, broeders en zusters en verdere talrijke familiebetrekkingen en vrienden, zijn eerste plechtig Misoffer op, geassisteerd door de Eerwaarde heren J.D.G.Wubbe, pastoor van St. Willibrordus buiten de Veste te Amsterdam als diaken, P.L.Poels, kapelaan te Vlaardingingen als subdiaken en de pastoor der gemeente als presbyter assistens, terwijl onder de Mis de Eerwaarde heer G. Bloetjes, kapelaan te Oudorp een door eenvoud treffende, maar tevens degelijke en diepvoelende feestrede met ongemeen talent voordroeg. Na de afloop der plechtigheid in de kerk werd de dag verder in hartelijke en gulle vreugde door familie en vrienden aan de pastorie doorgebracht. Moge deze eersteling in de toekomst nog door vele anderen gevolgd worden.

1878:

In dit jaar is de marmeren doopvont met koperen deksel aangebracht uit de opbrengst van het weiden der lammeren ten behoeven der kerk, waarmede wij in 1876-77 zijn begonnen. De doopvont is gemaakt en geleverd door de architect E.J.Margry te Rotterdam voor 520 gulden terwijl de deksel, mede naar zijn tekening vervaardigd, 1000 gulden heeft gekost. De ijzeren kraan is gemaakt door J.van Geijlswijk, smid alhier, die reeds vroeger het ijzeren afsluithet der doopkapel gratis vervaardigd had.

12 september 1878:

Heden is onze parochiekerk geconsacreerd door Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid Petrus Mathias Snickers, Bisschop van Haarlem, daarbij geassisteerd door een talrijke priesterschaar. De plechtigheid werd besloten door de pontificale Mis, waaronder de Zeereerwaarde heer J. Bots, pastoor van Onze Lieve Vrouw Hemelvaart te Leiden een indrukwekkende feestrede hield voor de in grote getale samengestroomde gemeente. De jaarlijkse herinnering der consecratie is door Zijne Hoogwaardigheid vastgesteld op de tweede zondag in juli.

Bij zijn vertrek tegen de avond werd de Bisschop uitgeleide gedaan door een talrijke erewacht te paard, die ook daags tevoren bij zijn komst alhier Zijne Hoogwaardigheid tot Soeterwoude was tegemoet gereden.

10 december 1878:

Op heden is in onze parochiekerk aan 134 parochianen het Heilig Sacrament van het Vormsel toegediend door Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid Petrus Mathias Snickers, Bisschop van Haarlem, te dien einde reeds gisterenavond alhier aangekomen.

1884:

In de maand januari van dit jaar overleed de Weleerwaarde heer Joannes Baptista Canters, sedert 1870 pastoor dezer gemeente en de 10e februari daaropvolgende werd door de nieuwe Bisschop van Haarlem Mgr. Caspar Bottemanne tot pastoor van deze parochie benoemd de Weleerwaarde heer **Petrus Franciscus Masker**, geboren te Delft op 4 oktober 1828 en 15 augustus 1854 priester gewijd. Tot 1859 kapelaan te Zevenhoven, daarna gedurende zeven jaren missionaris apostolicus te Suriname en om ziekte aldaar vertrokken. Circa drie jaren pastoor te Bleiswijk en laatstelijk van december 1869 pastoor te Zwaag alwaar hij op eigen kosten met goedkeuring van de Ordinarius Mgr. Snickers en tot genoegen van de gelovigen van Zwaag en omstreken een ruime kapel met imitatie van de Grot van Lourdes stichtte, doch welke stichting naijver opwekte en ook niet welgevallig was aan de nieuwbenoemde Bisschop Mgr. Bottemanne, waarom hij Zwaag, waar hij aan kapel en kerk (altaar en geschilderde glasramen) meer dan f. 22.000,- had ten offer gebracht, een parochiale school had gebouwd en mede nog gaarne een zusterschool grotendeels voor eigen rekening zou hebben tot stand gebracht, moest verlaten en ook bereidwillig verliet, doch wat hem het zwaarst moest vallen in mandaat kreeg, dat hij in Stompwijk niets nieuws

wat daar niet bestond mocht beginnen zelfs geen kleine afbeelding van Onze Lieve Vrouw van Lourdes in de kerk zou zetten. De 10e februari werd hij als pastoor hier geïnstalleerd door de Zeereerwaarde deken van Soeterwoude Petrus van der Werff.

25 september 1885:

ben ik **Wilhelmus Franciscus van Kampenhout**, weleer pastoor te Rijswijk, als pastoor in Stompwijk aangekomen en de 6e oktober daarna door de Zeereerwaarde heer deken Van der Werff geïnstalleerd.

10 mei 1886:

werd **Gijsbertus Franciscus Dominicus Bekker** tot pastoor benoemd in de plaats van bovengenoemde W.F. van Kampenhout, die om redenen van gezondheid tijdelijk zijn ontslag had gevraagd. Op 21 mei heeft zijn Eerwaarde bezit genomen van de pastorie en op 23 mei werd zijn Eerwaarde geïnstalleerd, door de Zeereerwaarde deken P. van der Werff, deken te Soeterwoude. In de week voor Pinksteren werd de kapelaan P. Geenen verplaatst als assistent te Brielle en ongeveer twee maanden daarna werd de Weleerwaarde heer B. Mohr als kapelaan te Stompwijk benoemd.

1887:

In dit jaar werd de koepel in de tuin hernieuwd.

1888:

In dit jaar werd de bibliotheek verplaatst naar de spreekkamer en de zaal boven aangelegd.

1889:

In dit jaar werden al de mannen -en vrouwenbanken die door verzakking van de grond een onregelmatige stand hadden aangenomen, weer in goede orde gesteld.

1890:

In dit jaar werd het priesterkoor geschilderd, waarbij nog een ongeluk plaats had. De schildersknecht viel van de hoogste trede van de ladder op het planum van het priesterkoor. De liefhebberij van het schilderen was er af en het werk werd gestaakt.

1891:

In het jaar 1891 werd de communiebank geschilderd, ook de preekstoel. De beeldjes aan de preekstoel zijn een geschenk van Arend de Jong Sr., destijds eigenaar van de boerderij van wijlen Arie Spruit, geschonken op zijn zilveren bruiloft bij gelegenheid van het 25-jarig priesterfeest van de pastoor. De beeldjes stellen de patronen voor van de pastoor Gijsbertus Franciscus Dominicus en van de gever Arnoldus en Sint Jan de Doper, de patroon van pastoor Joannes Canters de stichter der kerk.

Dit jaar 1891 werd het feest van de pastoor luisterrijk door de gemeente gevierd. Het program der feestviering was als volgt:

1. Negen uur plechtige Hoogmis met feestpredikatie door de Weleerwaarde heer A. van Rijn gehouden, zoals we gezien hebben een Stompwijker van geboorte en een verdienstelijk kapelaan te Wassenaar. De feestrede was waardig om met beide oren gehoord te worden.
2. Begroeting van de Eerwaarde jubilaris door de feestcommissie. Aanbieding van het huldeblijk der parochianen ten 11.30 uur.
3. Feestzang der schoolkinderen op het kerkplein waartussen gelukwens van een paar leerlingen der naaischool om 12 uur.
4. Voorstelling in de goochelkunst enz. in het schoollokaal voor de jongelieden voor zoverre plaats is van 12.30 tot 13.30 uur. Om 14.30 tot 15.30 uur hetzelfde voor de kinderen en voor die in de eerste voorstelling geen plaats konden vinden.
5. Feestcantate uit te voeren door de leden van het zangkoor met begeleiding van instrumenten. Het was de moeite waard. Dit had plaats om 18.30 uur.
6. Voorstelling in de goochelkunst enz. in het schoollokaal voor de gehuwden. (Het schoollokaal waarover geschreven wordt stond op de plaats waar tot 1995 het gymnastieklokaal stond.)

Was er buiten grote geestdrift, binnen in huis was er niet minder vreugde. Nagenoeg een veertigtal gasten vulde de tafel. Aan verscheidenheid van spijs en drank ontbrak het niet en algemeen was de roep dat de dis uitmuntend was, wat namelijk de jubilaris groot genoeg deed. Pastoor van Lijnschoten was de ceremoniemeester, een oudkapelaan van Stompwijk en geknipt voor zulk een ambt.

De armen van de gemeente hebben zich te goed gedaan aan een hele koe. Ofschoon zij een verbazend gewicht had,

is er geen kluijfe overgebleven.

De kerk was prachtig versierd, haast zonder weerga. Twee paters Jezuïeten te weten Verhoeven en Dekker hebben vóór het feest de gemeentenaren biecht gehoord, die in zeer groot getal voor hun herder te communie zijn gegaan, wat natuurlijk de jubilaris goed deed en waarvoor hij bijzonder dankbaar was. Diezelfde paters hebben niet alleen geestelijke hulp verleend, maar zij hebben met allergunstigst gevolg hun kunst vertoond met de kerk van binnen te fotograferen. Ook de gasten werden door de fotografie vereeuwigd. Mogelijk is dit feest wel wat wijdlopig beschreven, maar schrijver dezes heeft dit gedaan om wanneer een opvolger ook zijn 25-jarig feest viert, zulks na te volgen. Hij zal er plezier van hebben. Helaas heb ik deze foto's nooit kunnen achterhalen. (v.d.Kolk)

(De vijf beeldjes waarover geschreven wordt, zijn na het verwijderen van de preekstoel, bewaard gebleven. Ze zijn tegen de muur bevestigd naast de zijdeur vóór in de kerk bij de biechtstoel.

1892 en 1893:

In de jaren 1892 en 1893 werd het orgel, dat nieuw was, weer afgebroken en in de nis van de toren geplaatst. De lezer zal wel denken: dat is monnikenwerk. Maar dan heeft hij het toch mis. Door een voorganger was het nieuwe orgel midden op het koor geplaatst met dat lelijke gevolg, dat er te weinig plaats was voor de zangers, zodat er geen goede gelegenheid bestond een flink en ruim koor te maken. Daarom besloot schrijver deze in overleg met het kerkbestuur het koene besluit te nemen om het hele orgel met ab -en dependentie op de achtergrond te stellen. Dat werk kostte met veranderingen en verbeteringen erbij twee duizend gulden. Kort daarop werd het orgel beschilderd en de banken er langs geplaatst. De zangers zijn hiermede, en niet zonder reden, zo in hun schik, dat ze zingen dat het een lieve lust is. Uit een aantekening van de heer J.J.M.Suyten is gebleken dat het orgel in 1975 weer verplaatst is, daar er stof en steengruis in de pijpen vielen. De hierboven bedoelde banken zijn er uitgehaald. De heer Suyten speelde, toen hij in 1924 begon, nog op de oude speeltafel waarop een bordje stond "Orgelbouw 1872 L.Ypma, Alkmaar".

In het jaar 1893 werd er alhier een Missie gegeven door de paters Nieuwenhoff, Prefaas en Bonneke met hetzelfde goede gevolg als in het jaar 1886 toen de Missie gegeven werd door de paters Dorrewaard, Bleers en Hammer.

1894:

In het jaar 1894 werd het Heilig Vormsel toegediend door Mgr. Bottemanne. De vormelingen moesten te Soeterwoude komen. In het jaar 1894 werd het oude woonhuis naast de kerk hervormd in een catechismuskamer. Over de lengte van het gehele huis werd een nieuwe pui aangebracht. Als men nagaat wat het huis vroeger was en wat het nu is, is de verbetering voortreffelijk te noemen.

1895:

In het jaar 1895 werd het koetshuis verlengd. Drie privaten gebouwd met een ijzeren urinoir, gemaakt door de smid van Geijlswijk alhier. Verder nog een stenen schuur terzijde van het huis van de koster.

1896:

In het jaar 1896 werden de lammeren verkocht voor f. 1.372,10. Aan het huis, bewoond door Leen de Bruin werd een ruim voorportaal aangebouwd. De toren van de kerk werd van binnen bepleisterd. Aan de tuin werd een flinke nieuwe heining aangebracht en voor het ooievaarsnest, dat de storm had omver geworpen, werd een nieuw en degelijke geplant, dat de orkanen kan trotseren. De pastorie en de kerk kregen elektrisch licht. In oktober is men begonnen het kerkhof te vergroten. Uit een aantekening van voornoemde heer Suyten zou blijken dat er toen in Stompwijk nog geen elektriciteit was. Volgens hem is er eerst carbidlicht geweest, daarna gaslicht en vervolgens pas elektrisch licht. Dat is nog wel na te gaan! Onder 1921 wordt geschreven, dat er elektrisch licht komt. In 1911 is de kerk verlicht met acetyleen.

1897:

In het jaar 1897 in weerwil van het gure wintergetij werd zo veel mogelijk doorgearbeid aan de aanleg van het kerkhof. Er waren veel handen aan het werk: schippers, arbeiders hadden hierdoor een voordelige winter. Ongeveer 475 m2 klei en ongeveer 755 m2 zand werden op het kerkhof aangebracht. Voor iedere meter klei moest bij de heer Ruiter in Leiden 75 cent betaald worden, alsook 75 cent aan de schipper zodat iedere meter f. 1,50 kostte. Het zand hadden we nagenoeg voor niets. Aan de schipper moest, behalve sluzengeld, voor iedere meter zand 60 cent betaald worden. Om een ringsloot tot afscheiding te zijn, zijn er drie duikers aangelegd. Een die van een stenen en hechte muur werd voorzien, de twee andere zijn geheel van hout met een vulling van puin en aarde. Deze duikers zijn noodzakelijk om het water in de sloot te houden daar het anders in de lager gelegen polders zou weglopen.

Om verder het kerkhof vrij te houden van het lopend gedierte besloot het kerkbestuur hetzelve met ijzervlecht -en paalwerk te omheinen. De kosten voor de aanleg van het kerkhof zijn als volgt:

Landmeter f. 14,85. Overdrachtskosten van een stuk land f. 4,41, leverantie klei etc. en vracht f. 727,415, zand met nog wat f. 475,43, timmerlieden loon en leverantie f. 669,39, metselaarswerk loon en leverantie f. 574,59, schilder f. 57,35, bovenknecht f. 156,84, grint f. 98,25, architect f. 116,20, beeld -en steenhouwer f. 1.295,45, fundering van turf voor het priestergraf f. 37,50, hardstenen wering voor het ijzeren hek aan de ingang f. 143,30 aan de smid. Nog een vracht met arbeid f. 8,50 en ten laatste een grafzerk f. 50,05. Deze grafzerk met eigen graf is geschonken door Arnoldus de Jong Sr. en zijn vrouw wegens vergoeding van een stuk grond dat zij hebben afgestaan ten behoeve van het kerkhof.

Arnoldus de Jong is zo goed geweest de grafzerk voor zijn rekening te nemen.

De aanleg van het kerkhof heeft veel moeite, zorg, arbeid en nogal wat geld gekost, naar totnogtoe mogen wij ons verheugen dat het werk met een gunstige uitslag is bekroond. Eenieder is er tevreden over. Vooral de Piëta op het kerkhof wordt geprezen als een waar kunstwerk. In juli van dat jaar werd het kerkhof plechtig door de Zeereerwaarde heer F.C.Mosmans, deken van Soeterwoude, ingewijd, die daarbij een schoon woord van oprichting tot de schare sprak. De 19e september 1897 heeft de pastoor met verlof van Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid C.J.M.Bottemanne op het feest van Onze Lieve Vrouw van Zeven Smarten de Piëta plechtig in het openbaar ingezegend. In het najaar eindelijk werd nog de pastorie met het aangrenzend gebouw (tuinkant) verenigd door een stenen poort, zodat de tuin afgesloten werd en vrij werd van wind en tocht. En ten laatste werd de binnenmuur van het zaaltje aan de schoorsteen zijde flink bepleisterd om het muizengespuis te weren, dat achter het behangsel vrij spel had. Een nieuw en schoon behangsel maakte het vertrek aanvullig en gezellig en doet door zijn donkere achtergrond, die oude eerbiedwaardige mannen met hun grote pruiken goed op de wanden uitkomen.

Met deze laatste zijn bedoeld de geschilderde portretten van vroegere pastoors, welke portretten later naar de zaal van de pastoor en nog later via het Bisschoppelijk museum te Haarlem in het Rijksmuseum Het Catharijneconvent in de collectie zijn opgenomen.

1898:

In het jaar 1898 werd het ijzeren hek voor de kerk verlengd en de kerkwerf geheel afgesloten. Anno 1898 van 22 tot 30 oktober is de missie gehouden door de Weleerwaarde paters Kapucijnen van Tilburg, n.l. de paters Barnabas en Jesualdus. De missie is zeer goed geslaagd zowel door trouwe opkomst der parochianen als door ijver en bekwaamheid der paters als missionarissen.

1900:

Anno 1900 werden de kleine altaren opgeschilderd. Op 20 september het feest van de Heilige Bernardus: werd de eerste plechtige Heilige Mis opgedragen door de Weleerwaarde heer **Jacobus Hubertus Juffermans**. Volgens aantekening van de heer Suyten een oom van pater Arie Juffermans, die jarenlang priester in Frankrijk is geweest. Zijn talrijke familie was daarbij tegenwoordig. Zijn Eerwaarde werd geassisteerd door de R. D. Joannus Westerhof, kapelaan alhier en Geofridus van de Bogaard die twee jaar tevoren alhier met dezelfde plechtigheid zijn eerste Heilige Mis had opgedragen. Aantekening van de heer Suyten: de familie Van de Bogaard heeft gewoond waar Piet Ammerlaan heeft gewoond, nu het terrein waar de fabriek van Elmeco B.V. staat. De Zeereerwaarde heer C.J.Juffermans, pastoor te Weesp, hield de feestrede. Zij was een schone preek van het begin tot het einde met grote aandacht gevolgd. De pastoor der gemeente fungeerde als presbyter assistens. Na de plechtigheid van de morgen was er grote vreugde in de pastorie. Na het ontbijt was er receptie aan de woning. Te vier uur diner. Te 17.30 uur het plechtig Lof met het Te Deum Laudamus. Daarna het souper. Onder het diner heerste een vrolijke en aangename toon en het souper werd met veel geestige aardigheid door de vrienden van de jubilaris en ook met flinke toasten gespekt. De tijd vloog weg als stoom en niemand begreep waar zo gauw de avond gebleven was. Het slot was de toast van de jubilaris, een woord van hartelijke dank aan zijn ouders, familieleden en vrienden.

Dit jaar is ook de kerk verrijkt met een kostbare monstrans, een waar kunststuk, gemaakt door Josephus Jonkergouw te Den Bosch. Zij is een geschenk van nagenoeg heel de gemeente. En ieder gaf blij zijn offertje voor zulk een schone zaak en toonde duidelijk zijn levendig geloof aan de goddelijke tegenwoordigheid van Jezus in het aanbiddelijk Sacrament.

Op het feest van Maria Hemelvaart werd de monstrans de gehele dag voor de gemeente tentoongesteld. De gemeentenaren kwamen ogen tekort om te kijken en er was maar een roep: Hoe het mogelijk was, dat zo iets met menselijke hand gemaakt kon worden.

Bij gelegenheid van de eerste Heilige Mis van de Weleerwaarde heer J.H.Juffermans werd de monstrans voor de expositie van het Allerheiligste gebruikt. De vervaardiger die meer gelet heeft op zijn eer en op de kunst dan op de verdienste en op zijn voordeel, heeft de monstrans geleverd voor f. 2.100.--, een prijs waarvoor hij, zoals hij verklaarde, haar niet meer vervaardigt. Wij, Stompwijkers, zijn er dus goed mede af. De monstrans is één meter hoog en weegt tussen 13 of 14 pond. De luna is van zuiver goud.

1902:

In 1902 is door dezelfde maker, de heer Jonkergouw, een gouden kelk geleverd met gouden pateen, een zeldzaam schoon kunstwerk. De kelk is geleverd voor f. 2.629.--, de pateen voor f. 500.--.

In 1902 is de bijkeuken wegens verzakking opnieuw moeten gebouwd worden, waaraan tegelijkertijd een tuinkamer is gevoegd.

1903:

Op 31 oktober 1903 werd des avonds de Missie geopend. Zij werd gehouden door de Weleerwaarde Paters Kapucijnen Barnabas en Bonifacius en gesloten op zondagavond 8 november. De volgende dag werd nog een zielenmis gecelebreerd voor al de gelovige zielen. De godsvrucht der gelovigen was groot. De Heilige oefeningen vier maal per dag werden druk bezocht. Wij mogen getuigen, dat de Missie bijzonder is geslaagd, waartoe de ijver der missionarissen veel heeft bijgedragen.

1904:

Op 5 juni 1904 zondagmiddag te twee uur zijn onze kinderen gevormd te Soeterwoude. Mgr. A.J.Callier heeft aan 64 jongens en 58 meisjes, tezamen 122, het Heilig Vormsel toegediend.

1905:

Vestiging der Zusterschool. Op 2 september had de aanneming plaats, gegund aan Rinks voor de som van f. 39.376.-- 20 september. Ontvangen van Rome het verlof, de zusters van Maria en Jozef uit 's-Hertogenbosch te Stompwijk te vestigen. Diezelfde dag heeft de landmeter het stuk grond afgemeten voor de plaatsing van het zusterhuis en de scholen. Tweehonderd roe gekocht van L. Wijsman voor de som van f. 1.800.--. Kosten landmeter f. 12,86. 15 oktober. De schoeiing bij de vaart aanbesteed aan Rinks, 34 meter voor de som van f. 425.--. Op 19 oktober werd de koopakte gepasseerd van het stuk land door de notaris van Eyk en Neve te 's-Gravenhage aan de Toussaintkade. Kosten aan de notaris f. 77.--. Op 26 oktober kwam de eerste heimachine. Op 27 oktober eerste proefpaal geslagen, lang 12 meter. 3 november het weiland voor het zustergersticht en de scholen betaald. 7 november. Feest van de Heilige Willibrordus, men is nu voor goed begonnen met heien. 18 november. Zaterdag is de tweede heimachine aangekomen. 2 december is een heimachine teruggehaald. Op 5 december is de laatste paal geheid bij de school waarbij de pastoor aanwezig was en hem f. 12.-- heeft gekost. Diezelfde dag zijn de metselaars begonnen met de fundering te metselen met witte steen.

De heer Suyten tekent het volgende hierbij aan:

Het zusterhuis werd gebouwd door de heer Rinks. Hij lag bij de vader van de heer Suyten, Willem Suyten van café "De Gouden Leeuw" in de kost. Hij kwam uit Santpoort.

1906:**15 februari**

Eerste steen gelegd van het Zusterhuis door Professor Dr. G. C.van Noort, een Stompwijker van geboorte, op de feestdag van de H.Cyrellus van Alexandrië. Mijn aantekening: Gerardus Cornelis van Noort is geboren op 9 mei 1861. Hij was de zoon van Nicolaas van Noort en Cornelia Onderwater. Hij vertrok op 23 oktober 1873 naar Weert in Limburg, waar hij waarschijnlijk zijn studies begon.

16 februari.

Inschrijving van de brug over de vaart. Laagste inschrijver is Rinks voor f. 624,90.

19 februari.

Werkstaking der metselaars, doch van korte duur.

21 februari.

Hervatting van de werkzaamheden door andere metselaars.

15 augustus.

Groot feest. Het zusterhuis en de scholen werden bij gelegenheid van het 40-jarig priesterfeest van de pastoor Gijsbertus Bekker ingewijd in tegenwoordigheid van zeer veel gemeentenaren, die in het zusterhuis de pastoor kwamen feliciteren. Ook in de kerk en pastorie was het feest. Een plechtige Hoogmis waarbij Professor Dr. G.C.van Noort heeft gepreekt. De oud-kapelaans en de Eerwaarde heren in Stompwijk geboren waren

tegenwoordig. Na de plechtige Hoogmis een flinke lunch waarbij ook de architect en aannemers en opzichter tegenwoordig waren. Des middags diner. Des avonds Lof. Bij deze gelegenheid hebben de gemeentenaren het eikenhouten altaar en de communiebank in het Zusterhuis als feestgave gegeven. Altaar en communiebank kostte f. 600,--, buiten de zijstukken en beelden die zijn voor f. 400, aangenomen. De credenstafel kost f. 100,-- De banken voor de scholen zijn aangenomen voor f. 705,--. Het beeld van de Onbevleete Ontvangenis kost f. 300,--. De aanleg van de gasleiding met lampen kost f. 1.981,35. Het heikwerk met de twee deuren voor de scheiding op het land is aangenomen voor f. 345,70. Het metselwerk is aangenomen voor f. 855,--. De klok (uurwerk) heeft Eysbouts uit Asten geleverd voor f. 130,--.

24 september.

Hebben vijf zusters bezit genomen van het gesticht. Zij zijn plechtig ingehaald met klokgelui, onmiddellijk de kerk binnengeleid, waar zij hartelijk welkom werden geheten. De Veni Creator werd gezongen en het Lof gesloten met de zegen van het Allerheiligste. Veel gemeentenaren waren tegenwoordig. Daarna een goed onthaal der zusters in de pastorie.

1 oktober.

De naaischool en de bewaarschool werden in gebruik genomen. Omtrent Kerstmis kwam de hoofdonderwijzeres en werd 3 januari 1907 de leerschool geopend met twee klassen.

1911:

Negentienhonderd elf was een merkwaardig jaar. Op 22 mei was het 25 jaar dat Pastoor Gijsbertus Franciscus Dominicus Bekker bezit had genomen van de parochie in Stompwijk. Dat zilveren feest wilden de parochianen gevierd hebben. Daar echter 22 mei op een maandag viel, een ongelegen dag voor de Stompwijkers, is het feest op 23 mei dinsdag gevierd. 's Avonds 7.30 uur tevoren werd vanaf de boerderij van Tettero de pastoor met een erewacht en het fanfarekorps afgehaald. De erewacht in dezelfde kledij en gesjerpt, bestond uit ruiters te paard en fietsrijders. De pastoor zat met de Weleerwaarde heer J. Westerhof en met de tijdelijke kapelaan G. Wolf in een deftig open rijtuig met twee paarden bespannen. Hoe groot de erewacht was, weet ik niet, maar ik weet wel, dat het een zeer lange stoet was. Zoals te begrijpen was, waren alle Stompwijkers op de been. Het weer was bijzonder schoon. Te acht uur ongeveer, werd de pastoor met bruidjes en vaandeldragers door de grote ingang de kerk binnengeleid,

De kerk inzonderheid het priesterkoor was prachtig versierd en maakte met het acetyleen dat ontstoken was, een overweldigende indruk.

Aan het altaar aangekomen hield de kapelaan aanstonds een korte en schone rede tegenover de jubilaris, die natuurlijk door hem aanstonds beantwoord werd. Een praktisch cadeau werd hem bij die gelegenheid aangeboden: f. 3000,-- in gouden tientjes, die sierlijk op een prachtig kussen waren gerangeerd. Daarna begon het Lof met expositie van het Allerheiligste Sacrament en werd door heel de gemeente een toepasselijk lied met volle borst gezongen, zodat het orgel bijna niet gehoord werd.

Na het Lof was de reünie van de vrienden van de jubilaris en de commissieleden. 23 mei was het volop feest. Al wat thuis was, vlagde. Te 9.30 uur begon de plechtige Heilige Mis. De jubilaris werd geassisteerd door drie priesters van Stompwijk: Professor Dr. G. C. van Noort, G. van de Bogaard en J. H. Juffermans. Talrijke vrienden en familieleden waren in de Heilige Mis aanwezig.

De jubilaris hield na het Evangelie een korte en eenvoudige toespraak. Na de Heilige Mis op de zaal werd de pastoor bezongen en begon het ontbijt waarbij de champagne niet ontbrak en welke drank zich goed deed gebruiken.

Ongeveer half een ging de pastoor met zijn gasten en gemeentenaren naar de meisjesschool. De meisjes hebben zich uitstekend gewaard, onder de uitmuntende leiding der Eerwaarde zusters gaven zij een indrukwekkende voorstelling van "De brede weg ten verderve en de smalle weg naar de hemel" in voordracht en levende beelden. Zij zongen daarna een schone cantate onder leiding van de organist Antoon van Santen en tenslotte kregen we nog ten gehore een aardig en snoeperig mopje van een der kleine meisjes, die in heldere en duidelijke voordracht ook de pastoor een cadeautje wilde aanbieden en hem een levend haantje in een mandje aanbood.

Verder was de gehele dag volop pret voor de gemeentenaren. Een vette koe was geslacht, geleverd door L. de Groot voor f. 230,--zodat niemand der gemeentenaren die dag met een schrale pot zich behoefde tevreden te stellen. De jongens en de meisjes werden volop getraakteerd in de scholen en in de pastorie was een heerlijk gastmaal aangelegd voor twee en veertig gasten. De zaal kon ze allemaal bergen. Een aangename en vrolijke geest heerste aan tafel. Gedurende de dag en des avonds deed het fanfarekorps zijn best met spelen en hield de goochelaar een groot deel van de dag de mensen bezig met zij uitstekende goocheltoeren. 's Middags van twee tot vier uur en van vijf tot zes uur en van zeven tot negen uur. Hiertoe was de kolfbaan van de heer Al in gebruik. 's Avonds bracht het fanfarekorps nog een serenade aan de pastorie die met lampions schitterend versierd was. Talrijk

was de menigte, die zich voor de pastorie en op de weg bevond. Er werd gezongen en gejubeld zonder end. En wat het mooiste was: alles liep in de beste orde af. Geen wanklankje werd er in de schone harmonie van de dag gehoord.

De jubilaris brengt op de eerste plaats zijn dank aan God, die hem dat schone feest in blakende welstand gegund heeft en op de tweede plaats aan zijn parochianen die zo ongekunsteld dit feest hebben meegevierd. Deo gratias!

1913.

Op zondag 17 augustus had de Weleerwaarde heer **Wouterus van Leeuwen** het voorrecht zijn eerste plechtige Mis te Stompwijk, zijn geboorteplaats, op te dragen. Hij werd geassisteerd door de Weleerwaarde zeergeleerde heer G. van den Bogaard als presbyter assistens, door de Weleerwaarde heer G.C.Wolf als diaken en de Eerwaarde heer F.Hansen als subdiaken, student te Warmond en een medestudent als ceremoniaris. De pastoor hield de feestrede. De kerk stond rijk in bloementooi. Na de Heilige Mis kwamen familieleden en vrienden in de pastorie aan het déjeuner terwijl de jubilaris met een schoon welkomstlied in de zaal werd begroet. Te vier uur 's middags was het diner en om zes uur liet de fanfare zich horen, die in de koepel plaats had genomen. Om zeven uur begon het plechtig Lof en tot dankzegging het Te Deum Laudamus. Daarna het dessert waar de gasten vrolijk werden bezig gehouden door geestige liederen en komische voordrachten. De klok van twaalf uur maakte een einde aan de feestviering. Moge de jubilaris een arbeider zijn bij uitstek in de wijngaard des Heren en tot heil zijn van velen.

Aantekening van de heer Suyten: Wouter van Leeuwen was geboren in "Paddemoes", waar later G. Vogelaar heeft gewoond. Studiegenoot van Wouter was Jan van der Zijden, maar die is maar één jaar op het seminarie geweest. Hij kreeg dan ook de bijnaam van Jan Pastoor.

4 oktober:

Weder had een Missie plaats, die om de vijf jaar gehouden wordt. Zij werd gegeven door de paters Kapucijnen Mansustus en Antonius. Viermaal daags was er preek of onderrichting. De paters hebben zich goed van hun taak gekweten en de gemeentenaren zijn weer trouw opgekomen. Moge de Missie blijvend vrucht dragen.

1914.

Op 13 juli werd door Mgr. Callier het Vormsel hier in de kerk toegediend aan 96 jongen en aan 92 meisjes. Peter was Adriaan Waayer en Wilhelmina van Santen, echtgenoten. De heer Suyten tekent aan dat het de vader en moeder waren van wijlen de heer Cornelis Waayer, gewoond hebbend aan de Dr. van Noortstraat 95.

1915.

21 juli hield deken F.Mosmans de visitatie. De torenspits geheel opnieuw bedekt met leien voor de som van f. 577,-. De zoldering van het zusterhuis versterkt met dwarsbalken, alsmede ook al de scholen voor de som van f. 646,--. Groot metselwerk aan de toren voor de som van ruim f. 2000,--. Het stookhok opnieuw opgebouwd, dat dreigde in te storten wegens verzakking.

1916.

Dit jaar vierde de pastoor Gijsbertus Bekker zijn vijftig jarig Priesterschap op 15 augustus. Des avonds tevoren plechtige intocht, opgeluisterd door een groot getal aan ruiters en fietsrijders. Onmiddellijk daarna plechtig Lof. Een welkomstgroet werd door de gemeentenaren gezongen. De kerk, die zeer rijk versierd was, was eivol. Dinsdag plechtige Heilige Mis en receptie te twee uur, die talrijk waren. 's Avonds plechtig Lof. Woensdag 's avonds zeven uur voorstelling van de toneelclub, die geassisteerd werd door de fanfare alhier. Donderdag groot feest voor de gemeente. 's Morgens een plechtige Heilige Mis te 9.30 uur. Daarna ontbijt voor de gasten, 34 in getal. Om 13 uur in de versierde school voordrachten der kinderen en een voorstelling over het gebeurde te Lourdes. De scholen waren meer dan vol voor de toeschouwers. Om vier uur een flink diner. Om zeven uur voorstelling van de toneelclub bijgestaan door de fanfare. Beide hebben zich kranig gehouden. Na het souper was het op het verlichte en versierde terrein vóór de pastorie volop pret. Een muziektent was er op het voorplein opgericht, waar de fanfare hare nummers op loffelijke wijze te berde bracht. Alles is tot tevredenheid van ieder goed afgelopen. Deo gratias!

1917.

"Deo gratias". Had pastoor Bekker een vermoeden, dat dit woord ook zijn slotwoord zou wezen in de geschiedkundige aantekeningen over deze parochie? De innig beminde vader, de zorgzame herder ging in de nacht van de eerste op de tweede Kerstdag 1917 zich stellen voor de troon van de eeuwige Rechter. "In paradisum deducant te angeli". "Ten paradijze geleiden u de engelen"

1918.

Tot zijn opvolger werd op 5 januari benoemd, **Cornelis Floor**, sinds november 1909 pastoor te Wijk aan Zee. Op

18 januari betrok hij de pastorie en werd 20 januari door de Zeereerwaarde deken van Zoeterwoude, F.C.H.Mosmans, geïnstalleerd

1919.

Op de 3e Pinksterdag werden de kinderen dezer parochie te Zoeterwoude gevormd. Het kerkhof werd vergroot.

1920.

In november werd er een Missie gegeven door de paters Kapucijnen Josaphat en Engelmundus. De openbare jongensschool werd door het kerkbestuur aangekocht en 16 december als katholieke school in gebruik genomen.

1921.

Op 25 januari ingewijd. De zware storm van 6 november veroorzaakte aan kerk en pastorie een schade van bijna f. 4000,-. Kerk, pastorie en scholen werden aangesloten aan het elektrische net. De meisjesschool werd vergroot door het aanbouwen van een afzonderlijke naaischool. In het begin van januari 1922....

1922.

werd het nieuwe gedeelte ingewijd. Op 19 maart konden voor de eerste maal alle lampen der kerk worden aangestoken. De invoer der ornamenten uit Duitsland was door de tijdsomstandigheden vertraagd.

1923.

Als herinnering aan het 50-jarig bestaan van het tegenwoordige kerkgebouw, werd vóór de pastorie geplaatst een beeld van het Heilig Hart van de bekende beeldhouwer J.P.Maas te Haarlem. Op 9 september had de plechtige wijding en intronisatie plaats door de pastoor. De Weleerwaarde heer kapelaan J.Looijaard te Rotterdam, hield de feestrede. Het grootste deel van de parochianen woonde de plechtigheid bij, welke begunstigd werd door zeer schoon weer. Het dorp prijkte in vlaggentooi. Het beeld, twee meter hoog, kostte f. 875,-. De granieten plaat f. 68,-. Het voetstuk, ook twee meter, kostte met bijwerk f. 472,-.

1924.

Op 30 juni kwam Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid Mgr. Callier in onze parochiekerk het Heilig Vormsel toedienen. De kerk werd verrijkt met een kostbare ciborie, versierd met voorstellingen van het Heilig Sacrament van Mirakel te Amsterdam. Op de voet de aanbidding door Maximiliaan en een voorstelling van de stille omgang, waaraan deelgenomen wordt door een priester, een patriciër, een werkman, een Volendammer, een soldaat, een matroos, een schooljongen en een oude man. De cuppa draagt de Heilige Hostie in de vlammen en de mirakelkist. Het geheel wordt gedekt door de keizerskroon van Amsterdam, zoals deze naar de laatste onderzoeken behoort te zijn. Aan de voorzijde prijkt nog het Amsterdamse, aan de achterzijde het Stompwijkse wapen. Daarenboven werd nog een plat deksel gemaakt, waarop in plaats van een kruis, zoals meestal geschiedt, een hostie in de vlammen gemaakt was.

1925.

De badvijver werd vernieuwd.

1926.

Plannen worden gemaakt voor een verbetering van de jongensschool. Het ontwerp werd opgedragen aan de heer architect B.J.Koldewey te Voorburg.

1927.

De vernieuwing der jongensschool heeft plaats gehad. Drie oude lokalen werden omgebouwd in een gymnastieklokaal. Het vierde lokaal geheel gewijzigd en twee nieuwe lokalen aangebouwd. De plechtige inwijding had plaats 3 oktober, feestdag van de Heilige Theresia. Ook het schoolplein werd gelijkgemaakt; eertijds was het een hellend vlak.

1928 - 1929.

De kerk in 1872-73 gebouwd, bleek door verschillende omstandigheden veel gebreken te hebben. De vloer was reeds twee maal vernieuwd en toch zakte deze opnieuw, zodat in bijna geheel het middenschip de banken een schuine stand hadden gekregen. Het 30.000 kilo zware altaar, dat nog niet eens goed op de fundering stond, drukte in het priesterkoor de vloer omlaag en de achtermuur achteruit. In 1918 reeds deed ik de architect Biesta te Rotterdam een onderzoek instellen, maar diens vroegtijdige dood was oorzaak, dat toen met de zaak geen

voortgang gemaakt werd. De grote storm van 6 november 1921 bracht veel schade, ook blijvende, aan het gebouw toe en architect 't Hart te Voorburg bracht een nieuw rapport uit, waaruit het gevaarlijke duidelijk uitkwam. Vooral een scheur in de scheidingsmuur van middenschip en absis vlak boven de mensa altaris, wees op het gevaar dat dreigde. En dat gevaarlijk punt vooral werd door mij in het oog gehouden. Terwijl ik nu tijdens het Veertigengebed op de Pinksterdagen 1928 midden in de kerk mijn bezoek bracht aan het Heilig Sacrament, leek mij die scheur groter te worden en ik besloot in de eerste week een steiger te doen opbouwen. God zij dank, dat ik het besluit ook uitvoerde.

Op maandag 18 juni verscheen de metselaar P. J. Beekman met zijn materialen in de kerk. 's Morgens was aan het hoogaltaar de laatste Heilige Mis gelezen. Van dinsdag 19 juni t/m vrijdag 29 juni werden de H. Missen gelezen aan het Sint Jozefaltaar. Donderdag 21 juni bereikte de steiger de gevaarlijke plek. En toen bleek, dat de toestand veel erger was dan men kon vermoeden. Vrijdagmorgen liet ik de Zeereerwaarde deken van Zoeterwoude ontbieden. Middelerwijl beklom een van de kerkmeesters, Jacob Abel, de steiger om zich van de ernst van de toestand te overtuigen.

Het onderhoud met de deken had tot gevolg dat onmiddellijk een architect B.J.Kolderwey te Voorburg (dezelfde die ook de jongensschool verbouwd had) werd ontboden. Deze kwam nog dezelfde dag, maar na zijn grondig onderzoek verklaarde hij niet alleen te willen beslissen en de volgende ochtend met nog een deskundige te zullen terugkomen. Zo geschiedde het ook en reeds vroeg op de zaterdagochtend kwam de architect terug in het gezelschap van de heer Huydts, bouwkundig ingenieur te 's-Gravenhage. En dat onderzoek was verpletterend.....

Oorspronkelijk was het plan geweest in 1928 het 300-jarig bestaan te vieren van de parochie o.a. met een Missie; deze moest echter door de restauratie worden verschoven tot einde 1929. Ook daartoe was het portret van de eerste pastoor gerestaureerd alsook het paneel, zijn marteldood voorstellende. In de Maasbode van 10 oktober 1928 gaf ik een korte beschrijving, zoals dat hieronder volgt:

De Sint Laurentiusparochie in Stompwijk.

De viering van het 3e eeuwfeest uitgesteld vanwege restauratie van het kerkgebouw. De parochie van de Heilige Laurentius te Stompwijk herdenkt dit jaar haar 300-jarig bestaan.

In 1628 kwam hierheen als eerste pastoor de Leidenaar Maarten van der Velden, die in die dagen zijn geestelijk ambt uitoefende in een gebied, thans vrijwel begrensd door de spoorweg Leiden - Bodegraven, de weg Bodegraven - Gouda, de spoorweg Gouda - Voorburg en de Vliet van Voorburg tot Leiden.

Pastoor Van der Velden werd, terwijl hij te Middelburg bij Reeuwijk op vastenavond 1639 de Heilige Mis las, door antipapisten overvallen en mishandeld. Hij stierf te Leiden in het ouderlijk huis aan de bekomen worden en werd in de Sint Pieterskerk te Leiden begraven. De eerste pastoor van Stompwijk is dus geworden een martelaar voor het Heilig Sacrament des Altaars.

Aanvankelijk lag het in de bedoeling dat 300-jarig bestaan van de parochie plechtig te gedenken; reeds was bepaald, dat die feestviering zou geopend worden met een H. Missie, welke gehouden zou worden van 20 tot 28 oktober, het feest van Christus' Koningsschap, bestemd voor de plechtige viering. Deze feestviering echter zou geen doorgang hebben wegens de grote restauratie van de kerk, waardoor het gebruik van het gebouw slechts zeer beperkt was. De werkzaamheden zullen nog wel enkele weken duren en vandaar dat de plechtige viering van het derde eeuwfeest uitgesteld is tot volgend jaar. Bij die gelegenheid zullen de parochianen aan hun kerk een nieuw hoogaltaar ten geschenke geven.

Tot zover de Maasbode.

De tegelbedekking van de kerkvloer werd voortgezet en daarmee was de inwendige restauratie voltooid. Eerst wanneer de vloer van het priesterkoor gereed was, werd het noodaltaar in het priesterkoor geplaatst, waar het tot Beloken Pasen 1929 dienst zou doen.

De torenspits, die scheef stond, werd 30 oktober rechtgezet. Enige tijd vóór de restauratie was bij beeldhouwer Maas te Haarlem een beeld besteld van de Heilige Theresia van het Kind Jezus. Het kon echter eerst geplaatst worden na de restauratie op het einde van de maand november. Op zondag 2 december werd het onder het Lof door de pastoor gewijd, waarbij onze oud-kapelaan Theodorus van der Lugt de predikatie hield. Besloten werd met het oog op de naderende winter het buitenwerk stop te zetten, de steigers van de toren af te breken en in de voorzomer de uitwendige restauratie te voltooien. Gelukkig ook, dat zó besloten was; een buitengewoon strenge winter volgde. In de vroege zomer van 1929 werd weer uitwendig aan de toren begonnen, de noorderkruisgevel hernieuwd, een nieuwe urinoir geplaatst. En zo was begin 1929 de restauratie zowel inwendig, als uitwendig voltooid. Ook was tijdens de restauratie het orgel geheel schoongemaakt en de speeltafel omgezet. Vroeger zat de organist tegen het orgel aan, met de rug naar het altaar. Zie over de restauratie het zeer duidelijke rapport van de heren Kolderwey en Huydts. **Was het maar waar!** (v.d.Kolk)

Met zeer grote belangstelling en in de beste gezindheid hebben de parochianen de restauratie meegemaakt. Ook zij

hadden hun moeilijkheden. Men denke bijv. aan de vloerrestauratie, waardoor zij hun plaatsen verloren. Alles ging echter in vrede. God zij dank is het geheel, dikwijls gevaarlijke werk, zonder het minste ongeval afgelopen. En te meer waren wij dankbaar toen, terwijl onze restauratie nog niet geheel voltooid was, de kerk te Hoogmade, van hetzelfde type als de onze en even oud, gedeeltelijk instortte.

De werkzaamheden aan kerk en toren werden met bekwame spoed voortgezet. Daartoe behoorde ook de algehele vernieuwing van de kerkvloer. Het gevolg daarvan was, dat vanaf dinsdag 18 september in de week alle Heilige Missen in de schoolkapel gelezen werden. Daartoe werd elke morgen het Heilig Sacrament uit de kerk naar deze kapel overgebracht. Er werd echter gezorgd, dat de Heilige Missen zondags (van 23 september af vier Heilige Missen) in de kerk konden gelezen worden. Door het wegbreken van de vloer in het transept werd achter in de kerk bij de doopkapel een noodbiechtstoel geplaatst. In de maand oktober werden iedere avond de voorgeschreven oefeningen ook des zondags in de schoolkapel gehouden. De parochianen, gesteld op het intieme zaaltje, vulden het iedere avond; op zondagen was zelfs de schoolgang met kerkgangers bezet. Langzamerhand kwam de kerk inwendig tot voltooiing eerst echter zou men zich nog twee zondagen (21 en 28 oktober) moeten behelpen alleen met het transept van de kerk; dat was echter ook met vier Heilige Missen voor de parochie niet toereikend daarom werd op het meest drukke uur, behalve in de kerk, ook nog een Heilige Mis gelezen in de schoolkapel. Woensdagavond 31 oktober deden we weer onze intocht in de kerk met het oktoberlof. Op Allerheiligen, 1 november en op zondag 4 november werden er nog drie Heilige Missen gelezen. In de week daarna had in de kerk de grote schoonmaak plaats en zaterdag 10 november vestigden wij ons weer voorgoed in de kerk. De laatste Heilige Mis in de schoolkapel was op vrijdag 9 november. Als een bijzonderheid kan nog gemeld worden, dat in de schoolkapel vier huwelijken werden gesloten. Node scheidde het volk van het pieuze kerkje.

1929.

De kerkrestauratie bracht met zich mede de bouw van een nieuw altaar. De parochianen zouden dat aan de kerk ten geschenke geven bij het 300-jarig bestaan van de parochie. De pastoor vormde het plan een vleugelaltaar te doen maken en liet zich daarbij leiden door de gedachte uit te beelden van de verering van het Heilig Sacrament in het bisdom Haarlem: 1e. de Heilige Mis, 2e. de Heilige Communie, 3e. de aanbidding en ten 4e de verdediging van het Heilig Sacrament.

De kunstwerkplaatsen Dr. Cuypers te Roermond kregen opdracht het altaar te vervaardigen. De tombe werd geplaatst in de paasweek van 1929 tegelijk met de Lips' tabernakelbrandkast. De 8e en 9e augustus de bovenbouw, zodat op de patroonsdag 10 augustus voor het eerst de glorie van de kerk door de parochianen gezien werd.

Op 26 september kwam Haarlems bisschop Mgr. Aengenent het altaar consecreren. Van het oude altaar werden overgenomen de mensa en de tabernakeldeuren, terwijl bij de wijding wederom de relikwieën van vroeger werden ingesloten namelijk van de Heilige Martelaren Soter en Donatus. Uit de beschrijving in de Leidsche Courant van 20 augustus 1929 nemen wij het volgende over;

De vier luiken stellen, uitgaande van de expositietroon, in beschilderd houtsnijwerk voor: links: de dood van de eerste pastoor van Stompwijk, Maarten van der Velden, die gestorven is tengevolge van een dodelijke slag tijdens het lezen van de Heilige Mis (1639), rechts: de Heilige Liduina van Schiedam ontvangt de Heilige Communie. Op het luik uiterst links: Keizer Maximiliaan aanbidt te Amsterdam het Heilig Sacrament van Mirakel. Uiterst rechts: de Heilige Martelaren van Gorcum (de Heilige Adrianus van Beek en de Heilige Jacobus Jacobs, pastoor en kapelaan van Monster) verdedigen het Heilig Sacrament.

Met grote feestelijkheid werd de altaarconsecratie gevierd. Bij de pontificale Hoogmis werd de bisschop geassisteerd door **Mgr. Dr. G.C. van Noort**, kanunnik en deken van Amsterdam, geboortig uit Stompwijk als presbyter assistens, deken Jansen van Zoeterwoude en pastoor Van Turnhout als troondiakens, Professor W. van Leeuwen, geboortig uit Stompwijk als diaken, kapelaan Mathot van Haarlem, oud-kapelaan van Stompwijk als subdiaken. Vervolgens assisteerden de oud-kapelaan Verhoekx, thans te Limmen en Van der Lugt van Haarlem, alsmede kapelaan Kampen van Scheveningen, Van der Ven van Leiden, Pronk van Leidschendam, Van Dael van Zoeterwoude, Landsbergen van Zoetermeer en Rutten van Zwaag en onze eigen kapelaan J. Verkley.

Na de Hoogmis had de feestelijke hulde plaats van de parochie aan de bisschop.

Voor het altaar is betaald: aan Cuypers kunstwerkplaatsen f. 5.828,21, aan Lips, montage en vracht f. 692,40, metselaar, steenhouwer, smid en koperslager f. 334,81 en aan fooien, reiskosten en vracht f. 100,66. Totaal f. 6.955,88. Door de parochianen werd bijgedragen (waaronder een gift van de familie Van der Horst groot f. 1000,--) de som van f. 6.972,52.

Op 4 maart had Mgr. Aengenent te Zoeterwoude onze kinderen gevormd. Vrijdag 20 september 1929 sloeg de bliksem op de elektrische leidingen van de kerk, echter zonder brand te veroorzaken; wel was de schade aan die leidingen en aan de kerk, bijv. aan loden afvoerbuizen toch nog ruim f. 100,00, welke schade door de

assurantiemaatschappij St. Donatus is vergoed.

Tot slot van alle werk en feestelijkheid werd van 5 tot 13 oktober 1929 door de Eerwaarde paters Kapucijnen Cyprianus en Valerianus een Heilige Missie gepreekt.

1930.

Onze kapelaan, de Weleerwaarde heer J. Verkley, die 3 november 1929 als zieke de pastorie verlaten had, onderging een zware maagoperatie en keerde 24 juli 1930, naar we hopen gezond terug. Tijdens zijn afwezigheid verleenden op drukke tijden enkele paters assistentie. Aangeschaft werd een nieuw rood stel misgewaden.

1931.

Het 25-jarig bestaan der zusterschool werd feestelijk herdacht op 24 september. De zusters werden gehuldigd en ontvingen veel geschenken, zowel voor het huis, als voor de kapel. In dit jaar werden de congregaties voor jongens en meisjes opgericht.

1932.

Uit de meisjescongregatie groeide de Graalwacht. Op 7 maart werd officieel de Sint Jozef gezellenvereniging opgericht. De goede gang van het jeugdwerk werd ten eerste bevorderd door kapelaan J. N. Verkley, die 26 augustus 1932 werd overgeplaatst naar Rijswijk, Sint Bonifaciusparochie. Aangeschaft werd een groen stel misgewaden.

Aantekening van de heer Suyten. Kapelaan Verkley is 80 jaar oud geworden en overleed vermoedelijk te Oud Ade waar hij pastoor was. Mijn aantekening. In de Maasbode van 23 december 1932 staat een artikel over de restauratie van het portret van pastoor Cornelis van Wijckersloot, die pastoor van Stompwijk was van 1659 tot 1680.

1933.

In de jaren 1932/33 is de tuinkoepel geheel gerestaureerd. Er werd een betonnen vloerplaat gelegd waarop de nieuwe vloer. Een geheel nieuwe stenen voet verving de oude. Nieuwe deuren werden aangehangen. Zomer 1933 verrichtte de schilder zijn werk. Het timmer -en metselwerk was aangenomen voor f. 350,-. Aan de schilder werd uitbetaald f. 195,51. Het Genootschap van de Stille Omgang, dat alhier sinds 1925 een afdeling was, verbonden aan Leiden door een correspondent, kreeg een eigen bestuur. Onder goedkeuring van de pastoor werden daartoe aangewezen, de voorzitter van de propagandaclub, de prefect van de congregatie, afdeling oudsten, de senior van de St. Jozef gezellenvereniging, de aftredende correspondent en nog een lid van de propagandaclub.

1934.

Op 12 januari heeft Mgr. Aengenent, onze bisschop, aan 185 kinderen het Heilig Vormsel toegediend. Op 11 februari vierde ik, pastoor Cornelis Floor, mijn 40-jarig priesterfeest. Van een grootse feestviering wilde ik niet weten om de moeilijke tijden, die ook onze parochie doorbrengt. De parochianen echter van hun kant wilden hunne aanhankelijkheid tonen en maakten de dag toch nog tot een echt feest. Onder de plechtige Hoogmis, waarbij wij voor het eerst het geschonken paarse misstel droegen, werd ik geassisteerd door de oud-kapelaan Verkley en de tegenwoordige kapelaan Klaver. Kapelaan Verkley sprak daarbij een hartelijk feestwoord.

In de namiddagreceptie werd mij aangeboden een schilderij van de voorgevel van de kerk met toren, waarvan de lijnen gemaakt waren van gouden tientjes. Met een Lof van dank werd het feest besloten. In 1933 had ik juist als dank voor mijn 40-jarige arbeid een pelgrimstocht naar Lourdes gemaakt, bij welke gelegenheid wij ook bezochten Nevers als pelgrimage naar de zalige Bernadette, inmiddels heilig verklaard en aan Lisieux ter ere van de Heilige Theresia.

1936.

Aan de firma Petit en Fritsen te Aarle Rixtel is opgedragen het gieten van drie nieuwe torenluidklokken. Tot deze tijd toe is de geschiedenis van het eerste kerkgebouw onbekend. Alleen weten wij, dat het stond op dezelfde plaats als de tegenwoordige kerk. Van de inrichting is niet veel anders bekend dan dat de vrouwen plaats namen op stoelen, de mannen in banken, ruggelings tegen de zijmuren geplaatst. Wanneer het gebouw op een kerk is gaan gelijken en een torentje heeft gekregen is onbekend. Alleen weten we, dat in 1819 een luidklok is opgehangen, een klok van 215 kilo.

Reeds in het begin van mijn pastoraat verlangde ik naar een goed stel van drie klokken tot dat in 1936 de gelegenheid zich voordeed, twee klokken te kunnen bestellen. Toen echter de klokkengieter, de heer Fritsen, de hangende klok inspecteerde, bleek deze wat geluidskracht betreft en wegens de dunne rand niet in staat met de nieuwe klokken naar behoren samen te klinken. Toen besloot ik zelf de derde klok te geven. Ik had alles in de meeste stilte voorbereid; niemand wist van mijn plannen, alleen de secretaris van het kerkbestuur moest ik tenslotte

mededelen omdat hij de aanvraag aan de bisschop moest ondertekenen.

Maandag 7 december 1936 kwamen de nieuwe klokken aan. De kleine klok "cis", wegende 254 kilo, de tweede "ais", wegende 433 kilo en de derde "fis", wegende 860 kilo. Tevoren waren zij in de gieterij te Aarle Rixtel en later, toen zij in de toren waren opgehangen, gekeurd door Prof. Dr. A.Smijers te Utrecht. Zijn gunstig verslag berust in het archief. **Was het maar waar!**

Dinsdag 8 december op de feestdag van Onze Lieve Vrouw Onbevleete Ontvangenis werden zij met alle plechtigheid gewijd. De klokkenstoel stond achter in de kerk en de klokken hingen daarin juist zoals ze in de toren zouden hangen. Een grote toeloop van parochianen en de aanwezigheid ook van de heer Vincent, beiaardier van het koninklijk paleis te Amsterdam, verhoogde de plechtigheid. De wijding van de klokken werd verricht door de Hoogerwaardse heer C.M.Jonckbloedt, deken van Zoeterwoude. De wijding werd ter reportage opgenomen door de Katholieke Radio Omroep. Na de wijding kon ik met een hartgrondig "Deo Gratias" mijn dankwoord inleiden. Woensdag 9 december verhuisden de klokken naar de plaats waar ze nu, eeuwenlang hoop ik, hun lied over Stompwijk zullen uitzingen.

De bestaande klok werd diezelfde dag losgemaakt en uit de toren verwijderd. De klokkengieter heeft goed gedaan deze klok af te keuren want bij het losmaken brak de kroon van deze klok af.

De grote klok, de Salvator (Heiland) draagt tot opschrift boven in de rand: S.Laurentius. Midden op de klok: Laudo Deum Salvatorum. Voco plebem in honorem Levitae Laurentii (Ik breng lof aan God onze heiland. Ik roep het volk op ter ere van de leviet Laurentius) De middelste klok heet alleen: Ave Maria. De kleine in de rand: S.Cornelius Mart. Gorcom. Obedientiae exemplar. C.Floor parochus DD.(De H.Cornelius, martelaar van Gorcum, voorbeeld van gehoorzaamheid. C.Floor, pastoor) Midden op de klok: Ut frater, sic ego Ductori meo nil ego. (Zoals eenmaal die kloosterbroeder (H.Cornelius), zo ook weiger ik niets aan Hem, die mij bestuurt.

Bovengenoemde klokken zijn in de Tweede Wereldoorlog door de Duitsers uit de toren gehaald en vermoedelijk omgesmolten om als oorlogsmateriaal te worden misbruikt.

1937.

Onze kerk was in het bezit van een tamelijk grote bibliotheek. Wie daarvan de grondlegger is, is onbekend. Wij meerdere boeken de handtekening dragen van pastoor F.P.Jackops (1727-1756) lijkt het mij niet ongewaagd hem als zodanig te beschouwen. Namen van vroegere pastoors heb ik niet gezien. Onder die boeken waren ook enkele "postcunabulen". De gehele bibliotheek was goed bewaard. Een aanvraag om geldelijke steun voor een te stichten boekerij in de nieuwe Priorij van de paters Benedictijnen te Egmond was aanleiding voor mij het toekomstig lot van onze boeken te beschermen. Het gevaar bestond, dat de boeken ongebruikt als zij voor het grootste deel waren, mettertijd zouden kunnen lijden en verloren gaan.

In stelde mij in verbinding met onze bisschop Mgr. J.P.Huibers en kreeg (1936) verlof mij in verbinding te stellen met Prof. J.J.Henneman, bibliothecaris van het Theologicum te Warmond.

De boeken eertijds gecatalogiseerd door de toenmalige student P.J.A.Juffermans, thans leraar aan Hageveld, later deken en pastoor te Zoeterwoude, werden nu verdeeld over de drie bibliotheken van het Seminarie te Warmond, van het Bisschoppelijk Museum te Haarlem en van de St. Adelbertabdij te Egmond.

Einde 1937 zijn ze onder leiding van Professor Henneman uit onze pastorie verhuisd. **Alleen de volledige uitgave van de "Bijdragen van de geschiedenis van het bisdom Haarlem" bleef als parochieel bezit achter. Ik heb destijds een bezoek gebracht aan de abdij in Egmond en daar gesproken met abt Mathijsen om te vragen of hij uitgang van overdracht van de boeken of van huur. Ook heb ik in die tijd een paar dagen werk gedaan in Het Catharijneconvent om te zien of de boeken uit het voormalige Bisschoppelijk Museum daar aanwezig waren. Zij waren er en men gaat er daar van uit dat het om bruikleen gaat. De boeken van het Theologicum zijn via de Theologische Hogeschool in Amsterdam op de een of andere manier overgedaan en terechtgekomen in de Universiteit van Maastricht. Ook daarover heb ik correspondentie.** (v.d.Kolk)

1939.

Na bekomen bisschoppelijke machtiging werd in september 1939 een begin gemaakt met de ombouw van het orgel, hetwelk naar het advies van Dr. Caecilianus Huygens OFM uitgevoerd werd door de orgelmaker P.C.Bik te Leiden.

Op 3 oktober kreeg Stompwijk bezoek van Mgr. J.Eric Müller, Apostolisch Vicaris van Zweden. Onder een plechtig Lof sprak Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid de gelovigen toe om steun voor zijn Missiewerk. Na de collecte kon hem f. 80,-- worden toegezonden.

Op 27 oktober werd Stompwijk opgeschrikt door een lafhartige moord, gepleegd op de 44-jarige veekoopman Cornelis van der Horst.

1940.

Het orgel werd voltooid. Het geheel moet worden een geschenk der zangers. De kerk leende een bedrag van f.2000,-, welk bedrag met rente door de zangers (en niet te vergeten door de organist Jozef Suyten, die een jaarlijks bedrag van f. 100,- toezegde) in tien jaren zal worden terugbetaald.

De plechtige ingebruikname zou plaats hebben op de 1^e Pinksterdag 1940, 12 mei, de eerste dag van het Veertigengebed. Dan helaas, op 10 mei kwamen in de vroege morgen, 4 uur, Duitse vliegtuigen boven Stompwijk de vaderlandse vrede verstoren. Nederland was in oorlog.

De feestviering om het orgel verviel: het Veertigengebed begon wel en de vaderlandse toestand werd door Radio gecontroleerd, maar toch besloot de pastoor, die niet langer de verantwoordelijkheid durfde dragen, op Maandagavond het Veertigengebed te sluiten. De derde dag werd de kerk wel een gedeelte van de dag opengesteld, de kaarsen brandden op het altaar, maar het tabernakel bleef gesloten.

Een paar angstige uren werden op die derde Pinksterdag hier doorgebracht, toen de massa Duitse vliegtuigen, die Rotterdam gingen bombarderen, ontmoet werd door onze Nederlandse Luchtmacht, en er boven onze kerk en omgeving een geweldig luchtgevecht plaats had.

Er is in die dagen in de kerk en in de huizen heel wat gebeden voor onze mannen en jongens in de oorlog. God heeft ons gebed, door Maria Hem aangeboden, verhoord en allen zijn uit den oorlog thuisgekomen. Slechts twee waren licht gewond, en zijn weer hersteld.

Aanslag op de kerk.

In de nacht van 25 op 26 oktober 1940 omstreeks half één werd door enkele Duitse soldaten - het waren geen gewone manschappen - in brood (?) dronkenheid een aanslag gepleegd op de kerk met mitrailleurkogels geschoten op het grote raam boven de hoofdingang. Dat raam werd door deze kogels doorschoten; vijf kogels bleven vastzitten in de achterwand van de orgelkast, één kogel doorboorde die wand en is dus binnen de orgelkast terechtgekomen. Ook de kast van het uurwerk was door de kogel getroffen, de ruiten daarvan wezen aan, dat de kogels door de uurwerkkast heen geschoten waren. Onder de valse mededeling, dat er ergens een bom gevallen was, werd de koster gedwongen in dat nachtelijk uur de klok te luiden, en daardoor werden de parochianen tot op verre afstand in hun nachtrust gestoord. Toen zij de ware toedracht vernamen, was hun verontwaardiging groot. De zaak werd 's morgens aan de politie aangegeven. Onmiddellijk werd door de Burgemeester de Commissaris der Koningin er van op de hoogte gesteld. Reeds in het middaguur was de Deutsche Polizei aan de pastorie. Deze politie is de pastoor in deze zeer ter wille geweest en het is aan de hoge Duitse politieambtenaren te danken geweest dat de daders in tegenwoordigheid van een Officier de pastoor hun verontschuldiging kwamen aanbieden. Intussen had de pastoor op 6 november mondeling aan Zijne Hoogwaardige Excellentie Mgr. J.P.Huibers verslag van deze aanslag wezen brengen.

1941

Met machtiging van Zijne Hoogwaardige Excellentie de Bisschop werd het oude gebouw ten noordoosten van de pastorie afgebroken; alleen een gedeelte werd hersteld, en bleef als schuur van de parochie in gebruik. Waarschijnlijk was het "nieuwe" gebouw, dat tijdens of kort voor pastoor Perquin is gebouwd. (Pastoor Levinus Franciscus Perquin overleed te Stompwijk op 24 juni 1770!)

12 december.

Op de morgen van de 12^e december gevoelde pastoor Floor zich onwel, hij had een onrustige nacht gehad, durfde niet de Heilige Mis te lezen, de ganse dag bleef hij op z'n kamer van bed op de stoel en van de stoel weer op bed tot plotseling tegen een uur of 6 men bemerkte dat het met de pastoor geheel niet goed ging. In alle haast werd pastoor Floor de Heilige Sacramenten der Stervenden toegediend en om 7 uur was hij reeds opgegaan naar zijn Schepper en Meester om; mogen wij met reden verhoppen, het eeuwig loon te ontvangen voor het vele en schone werk door hem in de parochie van Stompwijk verricht.

Op de 1^e Kerstdag werd tot zijn opvolger benoemd **Joannes Dirk Sitermans**, sinds 24 juni 1936 pastoor te De Rijp N.H. Op vrijdag 9 januari is hij onder sneeuw en hagel door de Burgemeester begroet en door de parochianen ingehaald op zondag 11 januari voor de Hoogmis door de Hoog Eerwaarde Heer deken C.M.Jonckbloedt geïnstalleerd.

1942.

Van 15 t/m 19 juni is een zgn. Vormingsweek gegeven voor de rijpere jeugd van 17 - 25 jaar. Inleider was de Weleerwaarde Pater van Schalen O.F.M. De vormingsweek mag door het zeer talrijke bezoek als geslaagd beschouwd worden.

Vanaf 24 aug. t/m 31 aug. is door dezelfde Pater van Schalen een gezinsweek-gehuwden-verloofden gepreekt. Op de sluitingsmorgen is de gehele parochie aan de Communiebank verenigd geweest.

1 december

Het zusterhuis en de beide scholen werden gevorderd en bezet door de vijandige bezetter.

1943.

18 februari

Een "dies ater" voor onze parochie. Op deze dag werden onze mooie klokken gestolen door de bezetter.

1 november

De pastoor ontving van het moederhuis uit Den Bosch - een eigenaardig schrijven - hij wist niets van het plan van mejuffrouw Janmaat - Aaken, hoofd van de meisjesschool om met ingang van 31 dec. '43 als Hoofd te bedanken. De secretaresse schreef namens de Algemeen Overste dat zij geen leerkracht hadden om mejuffrouw Janmaat te vervangen.

Zaterdag 3 november is de pastoor naar Den Bosch gegaan met de bedoeling om toch een Zuster als Hoofd van de meisjesschool te krijgen. Doch in plaats dat hij een Zuster als Hoofd kreeg werd medegedeeld dat het Hoofdbestuur van de Congregatie besloten had de Zusters uit Stompwijk weg te nemen. Redenen: gebrek aan Zusters en Stompwijk bracht thans geen inkomsten meer op voor de liefdewerken van de Congregatie. Dat besluit was gevallen en onherroepelijk 31 decemeber 1943 zouden de Zusters haar werkzaamheden in Stompwijk beëindigen. Met deze boodschap kwam de pastoor weer in Stompwijk terug.

Wat te doen? Waar zouden andere Zusters te krijgen zijn; te meer welke congregatie zou bereid zijn Zusters te willen zenden terwijl het eigenlijke Zusterhuis door de vijand bezet was en de Zusters inwonend waren in de pastorie? De ruime pastoriezolder was ingeruimd als slaapzaal en de voorkamers waren haar vertrekken terwijl de bijkeuken, keuken was voor de zusters. Toch is er Goddank uitkomst gekomen.

Een oud - Stompwijker **Rector Starrenburg** was de Eerwaarde Vader van de Congregatie van de Zusters van de Voorzienigheid te Amsterdam en aan hem is het te danken dat deze Congregatie zich bereid verklaarde het onderwijs op de meisjesschool over te nemen.

2e Kerstdag 1943 heeft de parochie in de zaal van "Het Blesse Paard" plechtig en waardig afscheid genomen van de Eerwaarde Zusters van de Dochters van Maria en Joseph, uit het Moederhuis Choorstraat Den Bosch en 2 januari 1944 vertrokken de 6 zusters welke hier de Gemeente hadden gevormd.

1944.

9 januari 's middags om 3 uur plechtige intocht der Zusters van de Voorzienigheid in onze parochie. In twee rijtuigen waren ze afgehaald uit Leiden uit het klooster aan de Hogewoerd en terwijl de kerk geheel gevuld was met gelovigen traden de Eerwaarde Zusters in haar blauwe mantels gehuld de kerk binnen. De pastoor sprak een woord van welkom en daarna werd met assistentie van den Weleerwaarde Rector een plechtig Lof gecelebreerd om God te bedanken dat Hij onze parochie nieuwe Zusters had gezonden.

Op de 6^e juni van dit jaar de dag waarop de grote invasie van Engeland en Amerika in Normandië werd ingezet - de zgn. D-dag - is een parochiaan, lid van de Sociëteit van de Witte Paters van Kardinaal Lavigerie in 's-Heerenberg priester gewijd, deze parochiaan was de Heer **Adrianus Juffermans**.

Ondanks de nood van de tijd meende toch de parochie dit feest niet zo maar voorbij te laten gaan. Zaterdag 29 juli werd de Neomist met een stoet van ruiters en versierde fietsen ingehaald en er was zo waar ook klokkengelui - doch kunstmatig uit een grote geluidsinstallatie. Toch was het net echt en zo waar hing vaak de Nederlandse vlag

uit, ondanks het verbod van Rauter. Zondag 30 juli droeg de Neomist z'n eerste plechtige Heilige Mis op in zijn parochiekerk met assistentie van Rector J. Verkley uit Den Haag - oud kapelaan van Stompwijk - en een pater die gelijk met onze Neomist was gewijd, welke jonge priester een maand later bij een bombardement te Utrecht is omgekomen.

De feestpreek werd gehouden door Rector Verkley. Tegen de avond van het feest begon het hard te regenen en zwaar te onweren - de vlaggen werden kletsnat en daarom niet ingehaald. Laat nu Rauter - de beruchte - 's morgens reeds om 6 uur door Stompwijk rijden om per auto te gaan naar z'n jachtgebied in Zoeterwoude. Daags daarna een hooggeplaatst Duits officier aan de pastorie. Gelukkig kon de pastoor een zgn. verlof tot vlaggen tonen en het zware weer van de Zondagavond als reden aangeven waarom de natte vlaggen waren blijven hangen.

13 augustus.

Op deze zondag heeft **Mgr. van Noort** in onze parochie z'n 60 jarig priesterfeest gevierd met een plechtige Hoogmis. Pastoor Sistermans stond de jubilaris bij als presbyter - assistens, terwijl twee parochiezonen, pastoor W. van Leeuwen uit Limmen en pater A. Juffermans, alsmede kapelaan A. Hammerstein assisteerden, resp. als diaken, subdiaken en ceremoniarus. Des middags om 3 uur werd op het land achter het bos het openluchtspel opgevoerd: "De Geheimen van de Heilige Mis" van Gheon, hetwelk ook op maandag 31 juli voor de Neomist was gespeeld. 150 Stompwijkers en Stompwijksters toonden hun en haar beste krachten. De opvoeringen zijn een groot succes geweest.

1945.

5 mei de zo lang verbeide dag der bevrijding.

Tot zover heeft pastoor Jan Dirk Sistermans in het "Liber Memorialis" van Stompwijk geschreven. Hij is op 8 december 1959 in Leiden overleden.

Na de eerdere opvoeringen van "De Geheimen der Heilige Mis" en het Bevrijdingsspel "Plant de Meiboom" werd er weer een openluchtspel gespeeld en wel "Het Groot Tooneel der Wereld" van de schrijver Don Pedro Calderon de la Barca. Aan dit spel werd door ongeveer 250 parochianen van Stompwijk deelgenomen.

Piet van der Kolk.

Oud Kerkmeester

februari 1996.

Bijgewerkt 9 maart 2004, weer bijgewerkt in mei 2004.

Uit: Inventarisnummer 10 van het archief parochie Sint Laurentius, Stompwijk
Gemeentearchief Leidschendam-Voorburg,
Juli 2004.